

Congrés Internacional: «De la dictadura a la democràcia: les dones en l'Europa mediterrània, central i de l'est»

Mary Nash

Professora d'Història Moderna. Coordinadora del Congrés
Universitat de Barcelona

Data de recepció: gener 1994

Resum

El mes de setembre de 1993, el Departament d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona i l'European Network for Women's Studies (ENWS) del Consell d'Europa van organitzar el congrés internacional «De la dictadura a la democràcia: les dones en l'Europa mediterrània, central i de l'est». L'objectiu del congrés va ser desenvolupar una reflexió entorn de la trajectòria de les dones en les crisis dels antics règims dictatorials i en la transició democràtica.

Paraules clau: Dona, dictadura, transició.

Resumen. Congreso Internacional: «De la dictadura a la democracia: las mujeres en la Europa mediterránea, central y del este»

El mes de septiembre de 1993, el Departamento de Historia Contemporánea de la Universidad de Barcelona y el European Network for Women's Studies (ENWS) del Consejo de Europa organizaron el congreso internacional «De la dictadura a la democracia: las mujeres en la Europa mediterránea, central y del este». El objetivo del congreso fue desarrollar una reflexión alrededor de la trayectoria de las mujeres en las crisis de los antiguos regímenes dictatoriales y en la transición democrática.

Palabras clave: Mujer, dictadura, transición.

Résumé. Congrès International: «De la dictature à la démocratie: les femmes à l'Europe méditerranéenne, central et de l'est»

Pendant le mois de septembre de 1993, le Département d'Histoire Contemporaine de l'Université de Barcelone et l'European Network for Women's Studies (ENWS) du Conseil de l'Europe organisèrent le congrès international «De la dictature à la démocratie: les femmes à l'Europe méditerranéenne, central et de l'Est». L'objectif du congrès a été développer des idées sur la trajectoire des femmes dans les crises des anciens régimes dictatoriaux et dans les transitions démocratiques.

Mots-clés: Femme, dictature, transition.

Abstract. *International Congress: «From dictatorship to democracy: women in mediterranean, central and eastern Europe»*

In September 1993, the Department of Contemporary History of the University of Barcelona and the European Network for Women's Studies (ENWS) organized the international congress «From dictatorship to democracy: women in Mediterranean, Central and Eastern Europe». The aim of the congress was to develop some thoughts on the trajectory of women in the crises of the former dictatorial regimes and in the democratic transitions.

Key words: Women, dictatorship, transition.

En aquest moment de sorgiment d'una nova Europa, en el procés de democratització dels països de l'Est, però a la vegada de crisi econòmica i de greus problemes polítics en les democràcies europees i davant el repte futur de la integració d'Europa, és decisiu plantejar la problemàtica de la dona i reflexionar entorn del seu paper en la construcció de l'Europa del futur.

El mes de setembre de 1993, el Departament d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona i l'European Network for Women's Studies (ENWS) del Consell d'Europa van organitzar el congrés internacional «De la dictadura a la democràcia: les dones en l'Europa mediterrània, central i de l'est», amb la col·laboració de l'Institut Català de la Dona i de la Unitat Informació Dona, de la Comissió Europea. El congrés tenia com a objectiu desenvolupar una reflexió entorn de la trajectòria de les dones en les crisis dels antics règims dictatorials i en la transició democràtica. Amb aquesta iniciativa les organitzadores del Congrés pretenien plantejar un nou marc de reflexió a partir de l'eix conductor comparatiu Europa mediterrània/est i central. Aquesta proposta de model interpretatiu comparatiu es basava en la constatació que si bé ja són bastant coneguts els models nord-europeus de política d'igualtat i d'estratègies de promoció de les dones, era molt menys coneguda la nostra experiència des de països del Mediterrani. Es volia subsanar aquest desconeixement del discurs i la realitat de les dones en el marc de la Mediterrània. Des del reconeixement de la diversitat cultural, política i de la pluralitat de l'experiència de les dones inscrites en aquest marc geogràfic de l'est i mediterrània, però també des del reconeixement dels elements en comú i de la seva especificitat, es va proposar un marc de debat comparatiu entorn a la transició democràtica.

L'eix analític del Congrés es va centrar en la reflexió al voltant del procés de consolidació de la democràcia en els països de l'Est i de la Mediterrània. El paper de la dona a la democràcia va ser l'eix de la reflexió que va plantejar la necessitat d'una definició de democràcia i de ciutadania que no les discrimini i que contempli l'articulació entre conceptes bàsics, com: drets humans, llibertat, ciutadania i gènere. També es va analitzar la problemàtica de la compaginació del dret a la diversitat i a la diferència amb el principi de la igualtat.

Va quedar clar també, en el cas de l'experiència de les dones en els països de l'Est, la necessitat de confrontar la realitat d'un procés de democratització que ha representat, en molts casos, una pèrdua de drets de les dones.

La construcció de la democràcia requereix un aprenentatge d'una democràcia paritària. En aquest sentit, el feminisme representa una cultura de la llibertat i la democràcia futura s'ha de sostenir en la igualtat i el respecte a la diferència, la diversitat i la paritat. Des d'aquesta perspectiva va quedar clara la crítica de la identificació de la democràcia com a economia de mercat i la insistència que representa un ordre social, polític i econòmic.

La temàtica del treball, el mercat laboral i la problemàtica de les emigracions també es va discutir, i el debat és va centrar en la precarització del mercat laboral femení i el fet que serveix de coixí a la crisi econòmica. La crisi de l'estat de benestar que fa recaure en les dones el treball assistencial, tant a nivell infantil com de la tercera edat, també va ser objecte de debat i es va fer insistència en el fet que el discurs de gènere i la idea de la divisió entre àmbit públic i privat emmascara el treball de les dones en el sector privat. La problemàtica de les migracions femenines, tant des de països democràtics consolidats com en els països extracomunitaris, va suscitar un altre debat on es va posar de relleu que la falta d'estatus polític i de drets laborals que porten a la discriminació dels immigrants es particularment acusada entre les dones, ja que és on s'uneixen factors de discriminació de sexe/gènere, classe social i ètnia.

Van assistir al Congrés una nodrida participació d'estudioses, intel·lectuals, acadèmiques i especialistes de 24 països juntament amb representants d'institucions internacionals com la UNESCO, el Consell d'Europa y la Comissió Europa. Es va produir un debat molt interessant al llarg dels tres dies del Congrés. L'últim dia es van plantejar una sèrie de conclusions. Va haver-hi acord unànime entorn de la viabilitat i l'interès d'aquest marc de debat basat en aquest nou model comparatiu Mediterrani/Est/Central. També es va acordar desenvolupar d'altres activitats i fòrums de discussió a partir d'aquest esquema interpretatiu. També es va valorar molt positivament el pont establert entre les aportacions del món acadèmic i universitari i d'altres àmbits polítics, culturals i institucionals.

Entre les conclusions van figurar una sèrie de propostes concretes de cara a la continuïtat d'aquest camí iniciat en el Congrés de Barcelona. Així, es va acordar la celebració d'unes jornades per discutir una definició del concepte de democràcia des de la perspectiva de les dones, en el sentit de codificar i adjectivar un concepte de democràcia que contempli els elements configuratius d'una democràcia satisfactòria per a elles. Aquest primer pas de definició havia de donar lloc a la posterior elaboració política d'una declaració formal de la democràcia des d'aquesta perspectiva igualitària en el marc de l'Europa Comunitària i del Consell d'Europa. Les reflexions d'aquest Congrés han permès un nou marc de reflexió i han donat peu a l'elaboració de propostes concretes d'actuació en la construcció d'una ciutadania europea igualitària, que garanteixi els drets humans per a tots els membres de la societat.